

до реєстр. №№ 15372, 15372-1

ВИСНОВОК

до проектів законів України

про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини (реєстр. № 15372 від 01.07.2026)

про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини та удосконалення застосування ризикорієнтованого підходу під час здійснення фінансового моніторингу (реєстр. № 15372-1 від 20.07.2026)

26 серпня 2026 року
протокол № 225

Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики на своєму засіданні 26 серпня 2026 року (протокол № 225) розглянув проекти законів України:

про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини (реєстр. № 15372 від 01.07.2026), поданий народним депутатом України Ковальчуком О.В. та іншими народними депутатами України (далі – проект Закону № 15372) та

про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини та удосконалення застосування ризикорієнтованого підходу під час здійснення фінансового моніторингу (реєстр. № 15372-1 від 20.07.2026), поданий народним депутатом України Ковальчуком О.В. та іншими народними депутатами України (далі – проект Закону № 15372-1).

Як зазначено у пояснювальній записці до проекту Закону № 15372, головною метою законопроекту є запровадження цілісного механізму електронної

простежуваності тютюнової сировини – від вирощування тютюну, збирання врожаю, сушіння та пакування сировини до її зберігання, переміщення, ферментації або використання у виробництві тютюнових виробів.

Проект Закону № 15372 передбачає внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального».

Проектом Закону № 15372 пропонується:

1) Поширити електронну простежуваність на тютюнову сировину. Тютюнова сировина включається до сфери функціонування Електронної системи. У системі відображатимуться формування, активація, деактивація і погашення електронних марок, залишки сировини, акцизні електронні документи, переміщення між об'єктами економічних операторів та використання сировини у ферментації або виробництві тютюнових виробів.

2) Запровадити електронне маркування тютюнової сировини. Графічний елемент електронної марки акцизного податку наноситиметься на кожен одиничну упаковку тютюнової сировини під час її пакування. Марка міститиме дані про економічного оператора, місце виробництва, код товару, сорт і вид сировини, фактичну вагу, вагу, приведену до вологості 18 відсотків, та фактичну вологість. Для групових транспортних упаковок передбачається унікальний груповий ідентифікатор.

3) Створити Єдиний реєстр виробників тютюнової сировини. До Реєстру вноситимуться відомості про суб'єктів господарювання, земельні ділянки та площі посівів, їх геодезичні координати, сорти і кількість насіння, планову та фактичну врожайність, обсяги зібраної у природному стані та обробленої (висушеної) тютюнової сировини. Передбачається електронна реєстрація, особистий кабінет, безоплатне формування витягів, відкритий доступ до реєстрових відомостей, крім інформації з обмеженим доступом, та моніторинг площ посівів із використанням даних супутникових систем.

4) Забезпечити міжвідомчу електронну взаємодію. Єдиний реєстр виробників тютюнової сировини та Електронна система взаємодіятимуть з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, реєстрами ліцензіатів і місць зберігання, Державним реєстром речових прав на нерухоме майно, Державним земельним кадастром, Державним аграрним реєстром, податковими та митними інформаційно-комунікаційними системами.

5) Установити вимоги до виробництва та зберігання тютюнової сировини. Суб'єкти господарювання повинні мати необхідні права на земельні ділянки та об'єкти, зареєстровані місця зберігання, обладнання для сушіння і пакування, електронні ваги, засоби вимірювання вологості, цілодобову систему відеоспостереження та, для місць зберігання виробників, контрольно-пропускну систему. Зберігати тютюнову сировину зможуть лише суб'єкти, які мають ліцензію

на вирощування тютюну, ферментацію тютюнової сировини або виробництво тютюнових виробів.

6) Запровадити єдині правила кількісного обліку. Облік тютюнової сировини здійснюватиметься у кілограмах за фактичної вологості та у кілограмах, приведених до вологості 18 відсотків. Проектом також установлюється формула такого перерахунку та гранична норма втрати вологості під час сушіння.

7) Посилити відео-, пропускний і ваговий контроль. Відеоспостереження має охоплювати технологічні процеси, зберігання, навантаження і розвантаження, а також в'їзд і виїзд транспортних засобів. Дані відеоспостереження зберігатимуться не менше 30 календарних днів, а інформація контрольно-пропускної системи – не менше одного року. Передбачається доступ податкових органів та віддалений доступ Бюро економічної безпеки України. У разі несправності систем рух сировини на відповідному об'єкті обмежується до відновлення їх роботи.

8) Запровадити дистанційний контроль перевезень. Перевізник тютюнової сировини реєструватиметься економічним оператором, встановлюватиме на транспортний засіб технічний засіб контролю та забезпечуватиме постійну автоматичну передачу даних про місцезнаходження. В Електронній системі фіксуватимуться ідентифікація транспортного засобу, маршрут і фактичне місцезнаходження, а в акцизному електронному документі – реєстраційний номер транспортного засобу та реквізити документа про його включення до системи дистанційного контролю.

9) Удосконалити ліцензування, контроль і відповідальність. Уточнюються відомості про місця вирощування, виробництва та зберігання, що вносяться до реєстру ліцензіатів; розширюються підстави для фактичних перевірок і припинення дії ліцензій; запроваджується відповідальність за немарковану або фальсифіковану сировину, порушення вимог відеоспостереження, пропускного, вагового та дистанційного контролю. Немаркована сировина підлягатиме вилученню з обігу з подальшим вирішенням питання про конфіскацію, а конфіскована сировина – знищенню.

10) Розмежувати товарне вирощування та вирощування для власного споживання. Дія спеціального закону не поширюватиметься на вирощування тютюну громадянами для власного споживання на присадибних ділянках, земельних ділянках для індивідуального дачного будівництва та/або садівництва в межах граничних норм, визначених статтею 121 Земельного кодексу України.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку від 24.08.2026 № 16/03-2026/198957 до проекту Закону № 15372 надало ряд зауважень та пропозицій.

Міністерство фінансів України у своєму висновку від 05.08.2026 № 11320-02-2/22174 підтримує проект Закону № 15372 та зазначає, що впровадження Єдиного реєстру виробників тютюнової сировини, змін функціоналу Електронної системи внаслідок поширення електронної простежуваності на тютюнову

сировину, а також системи дистанційного контролю як складової Електронної системи потребуватиме додаткових коштів на розробку програмного забезпечення.

Державна податкова служба України у своїх пропозиціях від 03.08.2026 № 1763/4/99-00-09-04-02-04 підтримує проект Закону № 15372 із зауваженнями.

Міністерство юстиції України листом від 04.08.2026 № 115889/10241-4-26/7.3.3 надало зауваження до проекту Закону № 15372, зокрема щодо суперечності смислового плану, дублювання положень, правової невизначеності щодо суб'єктів, відповідальних за функціонування системи, оброблення та захисту інформації в ній, необхідності приведення положень законопроекту у відповідність до вимог Закону України «Про публічні електронні реєстри» та ін.

Міністерство економіки та довкілля України листом від 31.07.2026 № 7021-06/70275-03 надало зауваження до проекту Закону № 15372, зокрема, що запропонована законопроектом система контролю по суті дублює за функціоналом діючі правила та механізми контролю, зокрема, законодавство України, що регулює виробництво та обіг тютюнової сировини, вже містить достатньо інструментів для ефективного контролю, а Державна податкова служба України відстежує обіг тютюнової сировини у режимі реального часу, а також, що запровадження Єдиного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з посіву, вирощування та первинної обробки (сушіння) тютюнової сировини потребуватиме додаткового фінансування.

Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України листом від 31.07.2026 № 7021-06/70275-03 повідомило про відсутність пропозицій і зауважень до проекту Закону № 15372.

Відповідно до Звіту за результатами експертно-аналітичного опрацювання законопроекту «Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини» (реєстр. № 15372 від 01.07.2026), проведеного відповідно до Порядку взаємодії структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України з експертами проекту міжнародної технічної допомоги «Програма підтримки інтеграції України до ЄС (Ukraine2EU)», затвердженого розпорядженням Керівника Апарату Верховної Ради України від 1 серпня 2025 року № 193 (лист Апарату Верховної Ради України від 23.07.2026 № 08/16-2026/175876), проект Закону № 15372 не належить до сфери дії права ЄС і у цілому не суперечить підходам, наведеним у пропозиції Європейської Комісії від 16.07.2025 року СОМ(2025) 580 щодо внесення змін до Директиви Ради 2011/64/ЄС від 21 червня 2011 року про структуру та ставки акцизного збору, що застосовується до тютюнових виробів.

В альтернативному проекті Закону № 15372-1 повністю дублюються положення проекту Закону № 15372 (щодо запровадження механізму електронної простежуваності тютюнової сировини) та додатково пропонуються зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання)

доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та Закону України «Про банки і банківську діяльність», в частині порядку застосування окремих заходів фінансового моніторингу до політично значущих осіб, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з політично значущими особами, зокрема пропонується:

1) Удосконалити поглиблений моніторинг ділових відносин з політично значущими особами. Операції, що відповідають наявній інформації про клієнта, його діяльність та ризик і не викликають підозри, можуть підлягати автоматизованому моніторингу. Виявлені системою невідповідності підлягатимуть індивідуальному аналізу, а рішення про рівень ризику або відмову не зможе ґрунтуватися виключно на результатах автоматизованої системи.

2) Заборонити безпідставне повторне витребування документів. Документи та відомості, які вже отримані суб'єктом первинного фінансового моніторингу і залишаються актуальними, достовірними та достатніми, повторно не витребуватимуться, крім випадків зміни обставин, виявлення суперечностей, закінчення строку дії документа, виникнення підозри або необхідності застосування посиленних заходів належної перевірки.

3) Запровадити спрощену переоцінку ризику. Щодо низькоризикових неактивних рахунків або рахунків, які переважно використовуються для отримання заробітної плати, пенсії, стипендії чи соціальних виплат, оцінка ризику та актуалізація інформації зможуть здійснюватися у спрощеному порядку за відсутності підозри.

4) Уточнити правила обслуговування політично значущих осіб. Сам статус політично значущої особи або встановлений високий рівень ризику не становитимуть достатньої підстави для відмови поза випадками, коли така відмова є обов'язковою за законом. Письмове пояснення відмови має містити конкретні причини та обставини і надаватися протягом п'яти робочих днів, із можливістю продовження загального строку до десяти робочих днів за умови повідомлення клієнта.

5) Запровадити індивідуальну оцінку залишкового ризику колишніх політично значущих осіб. Протягом дванадцяти місяців після припинення виконання визначених публічних функцій спеціальні заходи застосовуватимуться обов'язково. Після цього вони можуть продовжуватися лише у необхідному та пропорційному обсязі за наявності конкретного, обґрунтованого і документально підтвердженого ризику. Рішення підлягатиме перегляду не рідше одного разу на дванадцять місяців.

6) Встановити механізм перегляду відмови, зумовленої результатами оцінки ризику. Клієнт матиме право подати обґрунтовану вимогу про перегляд рішення та додаткові документи, а суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язуватиметься повторно розглянути рішення і повідомити результат у строк до п'ятнадцяти робочих днів.

7) Врегулювати підтвердження джерела статків і джерела коштів. Банк зможе звернутися до іншого банку лише щодо конкретно визначених відомостей, попередньо наданих клієнтом, а обсяг розкриття банківської таємниці обмежуватиметься інформацією про конкретний рахунок, залишок на визначену дату або конкретну операцію. Одночасно передбачається електронна інформаційна взаємодія з державними ресурсами в межах доступу, наданого законом, із реєстрацією запитів та належним захистом даних.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку від 24.08.2026 № 16/03-2026/198975 до проекту Закону № 15372-1 надало ряд зауважень та пропозицій.

Міністерство фінансів України у своєму висновку від 10.08.2026 № 11320-02-2/22572 підтримує проект Закону № 15372-1 із зауваженнями. В частині положень законопроекту, спрямованих на удосконалення застосування ризик-орієнтованого підходу під час обслуговування політично значущих осіб, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з політично значущими особами, Міністерство фінансів України у своєму висновку звертає увагу, що прийняття запропонованих законопроектом № 15372-1 змін до Закону № 361 може бути розцінено міжнародними партнерами України як таке, що негативно впливає на виконання загальної умови щодо незворотності реформ (general condition – non-reversal clause), яка застосовується до інструментів Ukraine Facility (UF) та Ukraine Support Loan (USL) та закріплена у відповідних Регламентах, якими ці інструменти схвалено.

Державна податкова служба України у своїх пропозиціях від 31.07.2026 № 1739/4/99-00-09-04-02-04 підтримує проект Закону № 15372-1 із зауваженнями.

Міністерство юстиції України листом від 05.08.2026 № 116498/10218-4-26/7.3.3 надало зауваження до проекту Закону № 15372-1, аналогічні до проекту Закону № 15372.

Міністерство економіки та довкілля України листом від 28.07.2026 № 7021-06/68695-03 надало зауваження до проекту Закону № 15372-1, зокрема, що запровадження Єдиного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з посіву, вирощування та первинної обробки (сушіння) тютюнової сировини потребуватиме додаткового фінансування.

Державна служба фінансового моніторингу України не підтримує проект Закону № 15372-1.

За результатами обговорення зазначених законопроектів та керуючись положеннями частини третьої статті 93, статей 100, 108, 110, пункту 1 частини першої статті 114, частини першої статті 116 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», **Комітет вирішив:**

рекомендувати Верховній Раді України:

1. Проекти законів України:

про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової

сировини (реєстр. № 15372 від 01.07.2026), поданий народним депутатом України Ковальчуком О.В. та іншими народними депутатами України та

про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини та удосконалення застосування ризикорієнтованого підходу під час здійснення фінансового моніторингу (реєстр. № 15372-1 від 20.07.2026), поданий народним депутатом України Ковальчуком О.В. та іншими народними депутатами України

включити до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;

2. За наслідками розгляду **в першому читанні прийняти за основу** проект Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності контролю за виробництвом та обігом тютюнової сировини (реєстр. № 15372 від 01.07.2026), поданий народним депутатом України Ковальчуком О.В. та іншими народними депутатами України, **з дорученням Комітету** підготувати його до другого читання з урахуванням поправок і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи, з необхідним техніко-юридичним доопрацюванням, **а також доопрацюванням та усуненням суперечностей відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України**, та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

3. **Доповідачем** від Комітету під час розгляду законопроекту на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики **Ковальчука О.В.**

Голова Комітету

Д.О. Гетманцев

